

Національне свято.

Закордонна Україна розпочинає сьогодні серію ювілейних свят з приводу народження на світ першого діяча національного відродження в Галичині Маркіяна Шашкевича. В Підліссі, де сто років тому народився Шашкевич, стане сьогодні пам'ятник на вічний спомин про благородного прихильника рідного народу, якому Шашкевич присвятив усі свої сили, віддав найкраще, що має людина—пал душі молодой, пориви високого розуму, любов великого серця. Насіння, що кинув Шашкевич у рідну землю, по довгих часах національного лихоліття й стужі, прийнялося нарешті, айшло і скрізь тепер зазеленіли вже молоді вруна нашого народного відродження. І довгий ряд стає перед нами постатів, що не жалуючи себе працювали для його колись...

Незабаром ми докладніше маємо розглянути життя і працю Шашкевича на ниві нашого національного життя. Тепер, на початку свята, ми хочемо звернути увагу тутешніх земляків на одну тільки рису його діяльності—на її всеукраїнську вагу, на те значіння, яке мав Шашкевич не тільки для тісної своєї отчини, але й для всієї України. Це справді був діяч, що не обмежувався тісними закутками й горизонтами, а сягав по за їхні межі, прозираючи орлім оком за політичні кордони, обнімаючи своєю братерською любовію всі краї, де лунає українське слово, де живе рідний народ.

Саме діло національного відродження своєї тісної отчини почав Шашкевич під безпосереднім впливом з України. Зацікавившись слав'янською справою, Шашкевич зрозумів, що ідея слав'янства—мертва в абстрактній формі безгрунтового слав'янофільства, без живої праці на користь конкретного народу,—того народу, що зродив і вигодував свою інтелігенцію і дає їй силу та підпору. Допомогли Шашкевичові так, а не інакше поставити справу ті ластівки національного відродження, що вже тоді залітали з України Наддніпрянської на Україну Наддніпрянську. Твори Котляревського, Квітки, Костомарова, Гребінки, Метлинського, народні пісні Максимовича, перші згуки огневої музи Шевченка—ось що запалило душу Шашкевича і на віки привернуло його палке серце до рідної справи. З єднання з цілою Україною починає Галичина своє національне відродження—і в цьому перша велика заслуга апостола Наддніпрянської України, що з спільного джерела черпав свою любов до рідного краю. Він не тільки втішався,

Коли з України руськая пісенька
Так мило, солодко вколо серця
в'ється,—

—ні, він підхопив ту ноту великої любові до народу, що брєніла в українських піснях, і поставив її „во главу угла“ конкретної діяльності на користь народу,—і в цьому його друга велика заслуга. Нарешті він збудив своїх земляків з довгого сну й повів до боротьби за національне відродження, за добро і щастя майбутніх поколінь, оновивши той національний рух, що зовсім змінив національне обличчя Галичини,—і це третя заслуга Шашкевича.

Та не на саму тільки Галичину розійшлися наслідки од діяльності

Шашкевича. Коли ми зважимо, яку ролю відіграла Галичина в історії національного українського руху, взагалі, коли ми згадаємо, що вона довгий час була тим резервуаром, де могли вироблятися українські сили, де гартувався національний дух, де єдиний притулок мало занедбане скрізь українське слово—то ми зважимо на цілу широчінь і наслідки Шашкевичової діяльності. Через Галичину вплив його, для багатьох із нас може несвідомо, одбився на всій Україні і вся Україна повинча з шаною й глибокою вдячністю згадати нині апостола Наддніпрянської України й символ всеукраїнського єднання. Маркіян Шашкевич—всеукраїнської ваги діяч і місце йому давно вже готове в нашому національному пантеоні, серед інших діячів такої ж всеукраїнської ваги.

Тихе Підлісся, до якого слав поет свою „журну думку“, одкриває сьогодні пам'ятника своєму великому громадянинуві. Велике це свято для мешканців Підлісся але не їх тільки це свято. Ми певні, що святковий настрій поділять усі свідомі українці і з усіх усюдів, де тільки лунає українська мова й б'ється українське серце, линутимуть у Підлісся гарячі привітання.

Перед глухою стіною.

Недавні чутки, що опозиційні групи одмовились од заміру виступити в Думі з запитанням про „охрану“ з приводу вбивства міністра Столипіна, не справдилися. З авісток про нову сесію Думи, що надійшли вчора, довідуємося, що соціал-демократи в справі вбивства Столипіна вносять негайне запитання міністрам Кокорцеву і Макарову про охрану.

„Перед російським громадянством,—пишуть, між иншим с.-д. в своєму запитанні—в гострій формі ще раз стає питання про ту систему урядовання, яка панує над всім громадянським і державним життям в Росії і яка створила і творить криваві події російської дійсності“.

Перелічивши видатніші факти цієї сумної дійсності,—як-от: вбивство Плеве, великого князя Сергія Олександровича, генерала Богдановича то-що,—автори запитання дали казку: „Як що ця система провокації вимагала собі поодиноких жертв зверху, то з усєї країни вона брала тисячі жертв і кривавою примарою стояла перед усім громадянством. Через те що всю величезну роботу „охрани“, збудовано на провокації, тисячі жертв йдуть на заслання, до тюрем, на каторгу й шибеницю“. Підкресливши те, що „охрана“ в її провокаційно особливо розвинула свою роботу з того часу, як взяла верх реакція, автори запитання кажуть, що охрана зробилася „государством въ государствѣ, правительствомъ среди правительства“ і що вона внесла розбрат і анархію в самий урядовий організм.

Давши таку характеристику загального становища, с.-д. фракція питає в міністрів: „Чи розуміють вони, що вбивство голови міністрів, так само як і інших сановників, є натуральний наслідок теперішньої організації політичної поліції і широко розвинутої системи провокації і чи мають вони на думці що зробити, щоб скасувати організацію політич-